

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра хореографічного мистецтва**

**КОМПОЗИЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ФОРМИ
КАДРИЛЬ**

Кваліфікаційна робота (пояснювальна записка)

на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконав: студент
Спеціальності 024 Хореографія
Освітньо-професійної (наукової)
програми Хореографія
Брисов Олександр Валерійович

Керівник доцент Рехліцька А.Є.
Рецензент доцент Думасенко С.А.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретична основа твору	6
1.1. Історична довідка.....	6
1.2. Мотивація.....	10
РОЗДІЛ 2. Ідейно-тематичний аналіз	12
2.1. Лібрето.....	12
2.2. Архітектоніка.....	13
2.3. Тема. Ідея. Стиль. Жанр. Форма. Вид.....	14
2.4. Характеристика дійових осіб.....	14
2.5. Музична основа твору.....	15
2.6. Опис костюмів.....	17
РОЗДІЛ 3. Запис танцю	20
3.1. Сценарно-композиційний план.....	20
3.2. Умовні позначення.....	20
3.3. Запис композиції.....	21
3.4. Опис комбінацій.....	24
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29
ДОДАТКИ	31
Додаток А	31
Додаток Б	32
Додаток В.....	33
Додаток Г.....	34

ВСТУП

Актуальність теми. Найдавніший і один з найбагатших видів мистецтва є танець. Багатогранний, цікавий та дуже яскравий, він несе в собі величезний емоційний заряд та є невід'ємною частиною життя українського народу. Зокрема, хореографія як вид мистецтва входить до культурної спадщини нашого народу та до світових надбань хореографічного мистецтва і найголовніше – це гордість українського народу. Видатний хореограф І. О. Моїсеєв казав про народну хореографію, що вона німа поезія, зрима пісня, що несе в собі частину народної духовності, емоційний літопис народу, який неповторно розповідає про пережиті події та історію почуттів. Необмежена скарбниця народного танцю зберігає в собі багато блискучих перлин. В них образність мислення народу, пластичність та виразність, глибина, фантазія почуттів. Серед інших танців народів, саме український танець виділяється своїм неймовірним колоритом, що знаходиться у неповторній лексиці, композиційній та структурній побудові, пластичних інтонаціях та оригінальній манері.

Народний танець - це фольклорний танець. А фольклорний танець означає прояв почуттів, емоцій, настрою, він виконується в першу чергу для себе. На сучасному етапі розвитку українського хореографічного мистецтва академізована народна хореографія більш поширена ніж фольклорна. Видатний балетмейстер України П. П. Вірський неповторно академізував народну хореографію з фольклорним танцем та показав всій Україні і не тільки, що таке сюжетний народний танець. У репертуарі славетного колективу є такі знамениті постановки як: «Повзунець», «Сестри», «Запорожці», «Хміль», «Чумаки» та багато інших. Вірський поглиблювався в мистецтво кожного регіону України, бо вони мають багато обрядів та цікавих традицій. Така постановка, як

«Ми з України» детально розкриває та показує колорит наших регіонів. Окрім П. П. Вірського українську хореографічну культуру досліджували В. М. Верховинець, Є. В. Зайцев, К. Ф. Балог, К. Ю. Василенко, А. І. Гуменюк, Ю. В. Колісніченко, Т. С. Ткаченко.

Кожен український регіон особливий в своїх традиціях та обрядах, але їх об'єднує національна українська культура. А кожна танцювальна спадщина не обходиться без хороводів. Вони є найдавнішим танцювальним мистецтвом усіх народів світу. Серед всіх танців різних регіонів України можна відзначити метелиці, коломийки, гуцулки, козачки, гопакі, польки. Але на різноманітному спектрі танцювальних форм України вирізняється кадрили. Вона поширена саме на сході України і була однією з найпопулярніших танців Слобожанщини. Він прийшов до нашого європейського континенту у першій половині XVIII століття.

Кадриль - це різновид контрансів, яких було багато: котильйон, англес, лансьє та інші, але найбільш поширеною та улюбленою була французька кадриль. Саме вона, прийшовши в Україну, асимілювалася, стала національним українським танцем. Кадрилі притаманне просте виконання, взаємозв'язок між танцівниками, розмаїтність фігур та широкий спектр пісенного і музичного матеріалу. Характерна фольклорна манера кадрили та пластичне виконання є невід'ємною частиною композиції і тому ми обрали **темою** нашої роботи: «Композиційні особливості хореографічної форми кадрили».

Мета дослідження. Полягає в обґрунтуванні оригінальності даної форми народного танцювального мистецтва та сценічного впровадження особливостей регіонального аспекту слобожанського танцю.

Завдання дослідження:

1. проаналізувати історичну довідку;
2. обґрунтувати обрану тему;
3. підготувати лібрето номеру;

4. розробити архітектоніку номеру;
5. виявити тему, ідею, стиль, жанр та форму;
6. розробити характеристику дійових осіб;
7. проаналізувати музичну основу твору;
8. описати костюм;
9. розробити сценарно-композиційний план;
10. встановити умовні позначення;
11. записати композицію;
12. описати комбінації;

Об'єкт дослідження. Феномен танцювальної форми кадрилів.

Предмет дослідження. Особливості слобожанської лексики в композиційній структурі кадрилів.

Методи дослідження.

- метод збору інформації
- метод аналізу і синтезу
- метод порівняння

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ТВОРУ

1.1 Історична довідка

Історія формування хореографічної форми кадрилів має глибокі корні. Кадриль, танець французького походження. Це різновид контрданса (батьківщиною якого є Англія) він з'явився у кінці XVIII століття та був популярний у Європі ще до XIX століття. Взагалі сама назва "кадриль" схожа з французьким словом "quadrille", іспанським "cuadrilla" і латинською "quadrum".

На початку XVII століття в Англії існувало безліч різноманітних сільських танців, один з них, як правило використовувався декількома парами. Згодом він отримав розвиток та розповсюдження у Франції у XVIII столітті. Танець отримав назву від англійського слова countrydance (сільський танець). На відміну від кругових танців, які були популярні в той час, в контрдансі пари стояли та танцювали одна навпроти іншої. В Англії вони спочатку виконували всього одну фігуру, але потім в подальшому розвитку у Франції контрданс розширився до 5 - 6 різноманітних фігур. У танці зазвичай пари будувалися в подвійну лінію (чоловіки з одного боку, жінки з іншого). Спочатку танцювала пара, що стоїть перша в лінії (вони виходили назустріч один одному, вставали у пару і виконували танцювальні фігури), потім за ними повторювала наступна пара.

Контрданс має неймовірну історію, найбільшого успіху він досяг в середині XVIII століття. Придворна манера виконання цього танцю була достатньо складною. Рухи голови, рук, торса, угруповання і чіткі позиції - ось основні її риси. Іноді малюнок танцювальних кроків доводилося писати на підлозі - настільки важко було його запам'ятати. «Все мистецтво цих контрдансів складається в розгойдуванні тіла в усі

сторони, вигинах і поворотах, з постукуванням ніг, як при танці в дерев'яних черевиках і з позиціями, які навіть не можна назвати пристойними» - писав в 1723 році пан Бонні [14,с.166].

Контрданс був привабливий тим, що його могли танцювати всі. Але були деякі складності. До кінця XVIII століття утворилась така кількість композицій і фігур, що в них вже стали плутатися самі виконавці. «... Право, я не розумію, як можна запам'ятати фігури контрдансу. Жодна з них не виходить з одного центру, не підкоряється твердо встановленим правилам, жодну не можна виразити за допомогою формули, і я просто не можу уявити собі, як знаходяться люди, які знають всі ці фігури на пам'ять» - так описує цей тип танцю Ян Потоцький в романі «Рукопис, знайдений у Сарагосі». Назріли умови, коли контрданс повинен поступитися місцем новим танцям [24,с.70].

Багато нових композицій народжувалися саме на основі контрдансу. В різних країнах світу фігури контрдансів підбирались відповідно до традицій того чи іншого народу. Поширювалися по всьому світу і отримували імена найбільш вдалі поєднання. Наприклад, німецький варіант називався грессфатер, паризький варіант контрдансу став називатися котильйоном, інший вид отримав традиційну назву англес з кінця XVIII століття. Деякі варіанти вальсу і мазурки виконувалися в характері контрдансу. В кінці XVIII століття у Франції з'явився найпопулярніший різновид - кадриль з французької *quadrilles* - квадрати, вона мала таку назву тому, що групи танцівників утворювали чотирикутники, з чотирьох або двох пар [10,с.21].

Про історичні відомості контрдансу можна говорити довго, на сьогодні він повністю пішов, залишившись на піклування нащадків. Взагалі, мистецтво танцю осягнути повністю неможливо - настільки широкими можливостями володіє людське тіло, настільки шикарним і різноманітним може бути той чи інший танець. Однак про головне слід сказати. Кадриль відрізняється поміж інших різновидів контрдансу, а

саме різноманітними формами і принципами побудови, те ж саме стосується складності композиції і безпосередньо техніки виконання танцю.

Якщо казати про форму побудови, то можна виділити три групи - лінійну, квадратну і кругову. Отже, всі назви вже самі по собі визначають побудову кадрилі. Як правило, ця група кадрилей, виконується чотирма парами, які стоять по сторонам квадрата. Розташовуються пари в такому порядку: зліва від глядача перша пара, навпроти неї третя, праворуч від першої пари друга, навпроти неї четверта пара. Рух і переходи пар в цій групі кадрилей відбуваються по діагоналі або хрест-навхрест. Тому кількість пар повинно бути не більше і не менше чотирьох. Можна утворити поруч нову «четвірку», яка буде повторювати ті ж рухи [23,с.49].

У лінійній кадрилі може брати участь від 2-ох до 16-ти пар і навіть більше. Вони розташовуються в такому порядку: зліва від глядача перша пара, в іншій лінії, навпроти неї, друга пара, таким чином, зліва від глядача всі непарні, справа всі парні [24,с.35]. Майже завжди кожна пара танцює, тільки з парою що стоїть навпроти. Вони йдуть один на одного одночасно, або ж одна пара підходить до іншої, і це найголовніше в композиції лінійної кадрилі.

Найчастіше кількість пар у круговій кадрилі складає 4 або 6, рідше 8 пар. Але іноді в круговій кадрилі може приймати участь непарна кількість пар, за умови не менше 4 пар. Вони розташовуються по колу та рухаються по годинниковій стрілці. Перша пара розташована зліва від глядача. Рух і переходи у кругових кадрилях відбуваються по колу, до центру кола і назад та проти годинникової стрілки.

Увійшовши в народний побут, кадриль сильно змінилася, багато рухів створювалися спочатку. Мелодія і манера виконання придбали національний колорит. З'явилося безліч варіантів танцю: четвірка, шестірка, семеро, вісімка, кадсель, ланце та інші [25,с.129].

Слобожанська кадриль як за манерою виконання, так і за своїми фігурами значно відрізняється від свого першоджерела - бальної кадрили. У кадрилі від 3 до 14 фігур. Назва одних з них чітко відповідає змісту («знайомство», «дівки нарозхват», «півні»), назви інших походять від місця побуту кадрили («Похвістневського», «шуйская», «Клинское», «Давидковской»). З'явилися і фігури, запозичені з різних танців («танок», «бариня», «Камаринская», «топотуха»), а також з інших бальних композицій («вальс» і «полька») [10,с.115]. Малюнок кадрили складається з таких елементів, як «коло», «кошик», «гребінка», «ворітця» та «зірочка».

Як і в бальній кадрилі, в слобожанській більшість фігур закінчується поклоном виконавців і кружлянням в парах, паузою відокремлюється кожна подальша фігура (назва наступної фігури оголошується притупуванням).

Причина популярності кадрили полягала в тому, що багато в ній було селянської культури. Є зовнішні відповідності - фігур кадрили і елементів традиційних народних танців: учасники розташовуються лініями, хрестами або по колу. Окремі елементи рухів нагадують ігрові та фігурні хороводи (коло, прочісування, ворітця, зірочка, переходи танцюючих, кружляння в парі та інші), танці (різні види дрібушок, сольні виходи в центр майданчика тощо.). Про кадриль не говорять - танцювати: зазвичай - плясати або водити, грати, ходити. Багатофігурність кадрили перегукується з низькою хороводів, що об'єднуються в певну цілісність - хороводний цикл. «Кадриль - це такий же хоровод». Але головна причина популярності танцю полягала в тому, що кадриль відповідала етичним і естетичним запитам селянської молоді того часу. Учасників притягувала емоційна змістовність танцю і можливість відкрито висловлювати свої почуття [19,с.56].

1.2 Мотивація

Обираючи тему нашої творчої роботи, ми ознайомились з різноманітними формами танцювального мистецтва національної хореографічної культури і саме кадрили сподобалась нам за характером виконання найбільше. Тому, що кадрили це танець в якому можна показати самого себе, де творче спілкування та фольклорна манера виконання є невід'ємною частиною композиції. Формі кадрили притаманне простий взаємозв'язок між виконавцями, розмаїття танцювальних фігур та широкий спектр музичного і пісенного матеріалу.

Така форма українського танцювального мистецтва розповсюджена на сході України. Виконання набирає більш палкого характеру та вбирає у себе риси сусідньої держави – Росії. Побутовими танцями українців були польки, метелиці, козачки, трепачки, та інші. Проте через межування із російською танцювальною традицією в побут слобожан потрапили бариня та різновиди кадрили [14,с.116]

Виконання танцювальної форми кадрили надає можливість танцівнику розкрити характер та манеру композиції, показати майстерність, професіоналізм та винахідливість. Багато видів кадрили широко доступні кожному, хто любить танцювати. У танці можуть брати участь різні танцівники за віком і статтю. Саме це дає нам можливість засвідчитись в унікальності танцювальної форми кадрили.

Чоловіче виконання характеризується силою, широтою, спритністю, розмахом, гумором та повагою до партнера. Різноманітні хлопаки та дрібушки, вмінням хизуватися перед дівчиною, гарно відображають манеру та характер виконання. У давнину хлопці могли доторкнутися до дівчини та обмінятися енергією тільки у танці. Тоді це був чудовий спосіб познайомитись та сподобатись дівчині. Саме слово «кадрити» пішло від танцю кадрили. Тобто за кадрити дівчину,

сподобатись їй. Якщо знайомство пройшло вдало, то це привід для веселої пляски та продовження відносин між виконавцями [16,с.154].

Жіночу манеру виконання відрізняють задушевність, шляхетність, величавість і плавність. Протягом історично-мистецького формування жіноча пляска вдосконалилась різними вистукуваннями, синкопованими дрібушками та притупами. Форма рук під час танцю для жінки була виразним засобом, який змінювався від м'якого положення до зігнутого. Якщо сценічні танці Центральної України характеризуються ходою та бігом з дотягнутих стоп, то частіше в кадрилі використовують скорочені стопи. Тим самим ускладненим виконанням вони зберігають жіночність і м'якість.

Кадриль будується з ряду окремих рухів – елементів, що відрізняються характерною манерою виконання, мають східно український колорит та показують окремі риси характеру виконавців. Кожен рух кадрилі наповнений змістовим значенням, і за допомогою пластичності танцівник створює художній образ та розкриває зміст хореографічної композиції. Усі рухи притаманні ритму і темпу, а також характеру пісенного чи музичного супроводу.

РОЗДІЛ 2

ІДЕЙНО - ТЕМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ

2.1 Лібрето

Одного сонячного ранку в провінційному містечку на Слобожанщині, мешканці проводили міські гуляння кожен неділю. Вони збирались на центральному майдані міста, де охоче танцювали під супровід музикантів. Молода Надія хотіла провести чудово час та познайомитись з парубком. Вона мріяла, що сьогодні знайде своє майбутнє щастя. Дівчина хотіла, щоб у її житті з'явився сильний, моторний та розумний парубок.

Так і сталося, вона знайомиться з завзятим хлопцем Іваном. Він був перший у містечку, рішучий та зібраний його манера та впевненість у собі дала зрозуміти красуні, що він хоче познайомитись з нею, та продовжити гуляння разом.

За ними йшла подружня пара, вони приходили завжди на недільні гуляння. Марія мала суровий характер та слідувала серйозним правилами у відносинах. Її чоловік Михайло, почував себе замкненим, бо Марія ніколи не відпускала його від себе.

Поміж усіх присутніх на майдані з'являється дівчина Галина, якій на зустріч йшов парубок Василь. Вона вже протягом багатьох років чекає від нього пропозиції і кожного разу дівчина думає про це, особливо на міському святі. Василь хвилювався і знав, що його дівчина чекає від нього впевнених дій. Сьогодні, все ж таки він був налаштований це зробити і приберіг у кишені ту саму каблучку.

Поспіхом збираючись, весела Катерина одягнула свої черевики та вийшла з дому. Вона завжди була з усмішкою на обличчі і з радістю не

пропускала жодних гулянь. На неї вже чекав Грицько, який мав чудове почуття гумору та любив робити чудернацькі речі.

Музики починають грати, а пари зібравшись на майдані, розпочали танцювати та веселитись. Хлопці хизуються своїми талантами, дівчата теж не відстають та демонструють свої віртуозні навички.

Аж ось, посеред запальної кадрилі, коли всі танцювали, невпевнений у собі Василь, знаходить внутрішні сили, щоб освідчитись у коханні Галині та дарує каблучку. Натовп завмирає, спостерігаючи зворушливу сцену. Всі хлопці та дівчата зраділи новій, закоханій парі та побажали їм щастя в майбутньому і святкове гуляння продовжилось.

2.2. Архітектоніка

Експозиція: на сцені з'являються пари, які зображують відпочиваючих місцян на центральному майдані.

Зав'язка: основні персонажі дії знайомляться між собою, прогулюючись по майдану.

Розвиток дії: дівчата та хлопці розважаються і кожен хизується своїми здібностями.

Кульмінація: нерішучий хлопець все ж таки несподівано робить пропозицію руки і серця для своєї коханої.

Розв'язка: починається другий фінал.

2.3. Тема. Ідея. Стиль. Жанр. Форма. Вид.

Тема: свята, побут, взаємовідношення людей в невеликому українському містечку.

Ідея: відтворення моделі взаємовідношення різних темпераментів людей в окремій життєвій ситуації.

Дія: емоційно темпераментні персонажі (Галина, Василь).

Протидія: флігматично налаштовані персонажі (Марія, Михайло).

Конфлікт: між жіночою на чоловічою групами персонажів.

Зерно: кохання.

Надзавдання: збереження національно-культурних традицій регіонів України.

Стиль: народна танець.

Жанр: побутовий танець.

Форма: масова.

Вид: кадрили.

2.4. Характеристика дійових осіб.

1. Мрійлива Надія (Луганська Юлія). Вона не може знайти того самого хлопця, якого вона уявляє. Кожен день вона проживає мріями у найкраще.

2. Впевнений Іван (Брисов Олександр). Рішучий, красивий, завзятий та зібраний хлопець, шукаючий дівчину для сімейного життя. Він є мрією для багатьох дівчат.

3. Сурова Марія (Анурова Анастасія). Має чітко встановлені правила на життя та тримає все під контролем. Керує чоловіком та нікуди не відпускає його.

4. Боязливий Михайло (Поспелов Олександр). Робить все для своєї жінки, бо вона є головною у відносинах.

5. Задумлива Галина (Кузьменко Анастасія). Вона постійно думає про подружнє життя, хоче щоб її коханий нарешті зробив їй пропозицію.

6. Нерішучий Василь (Шиян Владислав). Не може зібрати силу волі та насмілитись зробити крок у сімейне життя. Маючи при собі каблучку, довгий час не дарує її.

7. Весела Катерина (Литвинова Аліна). Дівчина яка завжди посміхається та має чудовий настрій. Ніколи не пропускає гуляння, бо є душею компанії.

8. Чудернацький Грицько (Кобельчук Владислав). Він має чудове почуття гумору та зовсім не схожий ні на кого. Закоханий в Катерину.

2.5. Музична основа твору

Танцювальна музика - в загальному значенні, музичний елемент мистецтва хореографії, музика для супроводу танців (бальних, ритуальних, сценічних тощо). Організаційна функція танцювальної музики визначає її загальні зовнішні ознаки: домінуюче положення метроритмічної основи, використання характерних ритмічних моделей, чіткість кадансових формул [20,с.200].

Ритм, висунутий в танцювальній музиці на перший план, взаємодіючи з іншими елементами музичної мови, вплинув на формування її композиційних особливостей. Так, повторення ритмічних фігур обумовлює розділення музики на однакові за довжиною мотиви. Чіткість мотивної побудови стимулює відповідну визначеність гармонії. Мотивна і гармонійна рівномірність диктує виразність музичної форми, в основі якої квадратність, що відрізняє танцювальну музику від нетанцювальної [9,с.98].

Кадриль широко використовується в Україні. Вона має різноплановий музичний матеріал. Кожна фігура, а їх може буди до 12

фігур, має свій музичний супровід, в основу якої по складані ладово-інтонаційні і ритмічні особливості українського мелосу. Музичний матеріал для кадрили складається з пісенних і танцювальних мелодій, та мелодій різних польок.

Побутові танцювальні жанри були завжди в центрі уваги композиторів та хореографів. Приділяв увагу українській танцювальній музиці видатний виконавець баяніст, композитор, педагог, народний артист Різоль Миколай Іванович (1919-2002). Народився він у м. Катеринославі в сім'ї робітника-гармоніста. Кажуть, що немає пісні без баяна. В цьому велика заслуга Миколи Івановича Різолья, популяризатора баяна, який і створив музику «Донецька кадрили».

З 1946 року по 1996 рік, він очолював Квартет баяністів Київської філармонії. Сам зробив багато для квартету, а саме перекладання творів класичної та сучасної музики, власних обробок музичного фольклору. Композиторський дар Миколи Івановича розцвів в «Концерті для баяна з оркестром», творах для оркестру народних інструментів. Внесок народного артиста України Миколи Івановича Різолья в історію баянно-акордеонного виконавства по заслугах оцінять нащадки [9,с.21].

Аналіз музики «Донецька кадрили».

Музика «Донецька кадрили» має всі ознаки танцювальної музики - це і домінуюче положення ритму, чітка форма, музичні теми, а їх три, мають квадратну основу, а точніше по 8 тактів. В кінці коду перша музична тема, яка повторюється декілька разів в дуже швидкому темпі.

Виконує музику Оркестр Українських народних інструментів соло - на баяні.

Музичний розмір - 2/4.

Темп - дуже різноманітний від повільного до дуже швидкого.

Лад - мінор та паралельний мажор.

Форма - варіаційна.

Кількість тактів - 114.

Хронометраж - 3:48.

2.6. Опис костюмів

Народний костюм - це невід'ємне, безцінне надбання культури народу, яке зібране століттями. Одяг, що пройшов довгий шлях розвитку, тісно пов'язаний з історією. Народний костюм, також є синтезом різних видів декоративної творчості та красивий самотній елемент культури, аж до середини ХХ століття.

В українському народному костюмі втілилася історична доля народу, його традиції та культура. Народний одяг зберігає в собі різноманітність культурних епох, тому він є одним з найважливіших історичних джерел вивчення особливостей культури українського народу.

За свідченням археологічних розкопок, український народний костюм з'явився ще за часів Київської Русі. Вже тоді виявлялися чітко регіональні відмінності в одязі. Це, стосувалося перш за все орнаментів і прикрас на сорочках. Український костюм до кінця ХІХ століття зберігав явні відомості про регіони і лише злегка розмилися на початку ХХ століття.

Про самотність та красу українського одягу точно сказав Ілля Рєпін, порівнюючи українок з парижанками: «Тільки малоросіянки та парижанки вміють одягатися зі смаком! Ви не повірите, як чарівно одягаються дівчата, парубки теж спритно: ...це дійсно народний, зручний і граціозний костюм. А які дукати, моністи, головні убори, квіти! А які обличчя! А яка мова! Просто краса, краса і краса!» [21, с.86].

На формування особливостей орнаменталістики, складу, крою українського костюма впливали кліматичні умови географічного середовища, рівень розвитку продуктивних сил і господарський уклад.

Важливими чинниками є соціально-історичні процеси, що сприяють утворенню спеціальних форм одягу, значна роль була місцевих культурних традицій.

До 1930 років народний костюм складав невід'ємну частину художнього образу сільського населення: весільних обрядів, посиденьок, хороводів і т. д. У багатьох народностей, зберігається до сьогодні національний костюм, як святковий. Він живе у творчості різних ансамблів народної пісні і танців.

Традиційний чоловічий і жіночий одяг володіли схожістю, розрізнялися чоловічий і жіночий костюми тільки деталями, деякими елементами крою, розміром. Одяг був святковий і повсякденний - багато прикрашена вишивкою, ткацтвом візерунковим, орнаментальними композиціями з тасьми, галуна, блискітками та іншими матеріалами. Багато в українському селі прикрашали не всякий одяг, а лише святковий або обрядовий. Найкрасивіше річне одягали всього три-чотири рази на рік, в урочисті дні. Її намагалися не прати, бо берегли і передавали наступному поколінню [22,с.35].

Жіночий український національний костюм набагато цікавіший і багатший, ніж чоловічий, адже в жіночому образі закладені уявлення народу про красу, сімейні відносини та жіночності. У старовину на Київській Русі костюм був одним з проявів ремесл і народного прикладного мистецтва. Для одягу що використовували в кадрилі був притаманний саме східний колорит українського народу. На Слобожанщині сорочки прикрашалися візерунками на рукавах та комірі з високим художнім та технічним виконанням.

Селянський костюм готувався з великим старанням, зазвичай у зв'язку з трудовими святами - сінокосом, жнивими, вигоном худоби. Жіноча сорочка була головною складовою чудового комплексу вбрання. [21, с.150]. Чоловіки на Слобожанщині носили сорочки заправлені в штани, так і поверху та підперізували тоненьким поясом. Поширений

тип давнього крою чоловічих штанів - з домотканого полотна, широкі, «на очкурі», з фабричної тканини (черкесові, суконні) темного кольору [6,с.187].

Вбрання поселенців Слобожанщини, які продовжили родовід з Чернігівщини, Київщини, Полтавщини вирізнялося багатою декоративністю, колоритом, кроєм, які склалися на землях Київської Русі, консолідації українського народу та формування національно-визвольного руху. Первозданність і краса, цнотливість і оригінальність українського народного костюма знаходить відзеркалення і в сучасному світі, так елементи костюмів в українському народному стилі в останній час дуже актуальні у світовій fashion-індустрії і все частіше з'являються на очах у всіх людей. Тому використання українського національного одягу перероджується та не відходить на пам'ять предків, а розвивається.

РОЗДІЛ 3. ЗАПИС ТАНЦЮ

3.1. Сценарно-композиційний план

№	Картина	Такти	Секунди	Дійові особи
1	Вихід пар	20 тактів	1-59 с.	Пари
2	Знайомство усіх пар	8 тактів	59-1.10 с.	Пари
3	Танець по квадрату	16 тактів	1.10-1.44 с.	Пари
4	Жіноча частина	8 тактів	1.44-2.09с.	Дівчата
5	Танець по квадрату	8 тактів	2.09-2.16с.	Пари
6	Танець по колу	16 такти	2.16-2.30с.	Пари
7	Дівчата в центрі	8 тактів	2.30-2.37с.	Дівчата
8	Хлопці в центрі	8 тактів	2.37-2.43с.	Хлопці
9	Чоловіча частина	24 такти	2.43-3.00с.	Хлопці
10	Дівчата обходять хлопців	8 тактів	3.00-3.08с.	Дівчата
11	Пантомімна частина	8 тактів	3.08-3.34с.	Пари
12	Фінал	12 тактів	3.34-3.48с.	Пари

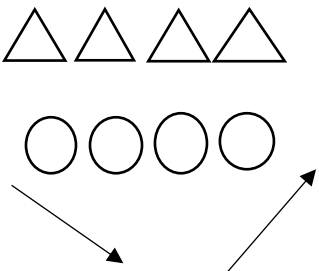
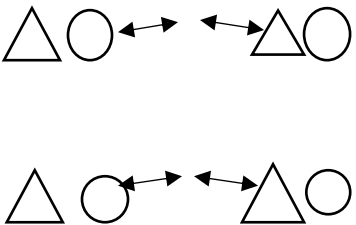
3.2. Умовні позначення

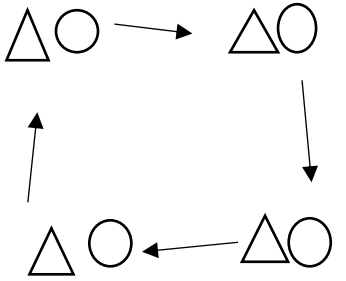
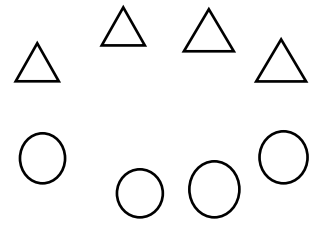
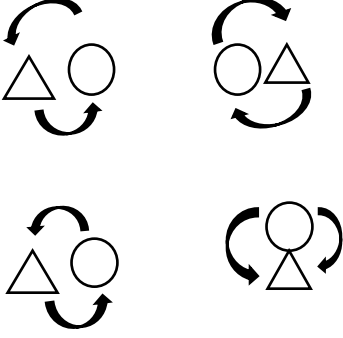
○ - дівчина.

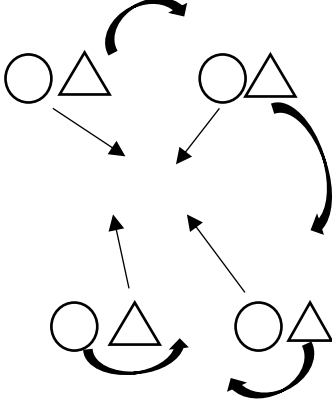
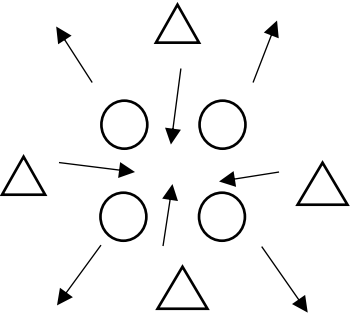
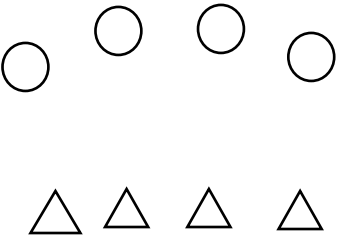
△ - хлопець.

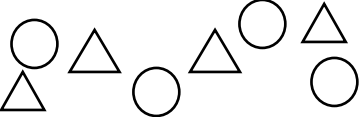

→ - напрям руху.

3.3. Запис композиції

Сценарно-композиційний план	Такти	Малюнок	Опис дії
Експозиція	20 т.		<p>Пари виходять лінією та продовжують рухатися сценічним кроком по колу. Кожна пара показую свій характер та манеру.</p>
Зав'язка	8 т.		<p>Кожна пара зходить сценічним кроком до центру, цим самим привітавшись і повертаються назад на свої місця по квадрату.</p>

Розвиток дії	16 т.		<p>Перші 8 тактів пари роблять перегини тулубу та підтримку. Наступні 8 тактів Присядка у хлопців та обертання <i>rigouette</i> у дівчат, змінюючи свої місця по годинниковій стрілці.</p>
Розвиток дії	16 т.		<p>Хлопці відходять в лінію на антураж, а дівчата виходять у трапецію.</p>
Розвиток дії	16 т.		<p>Пари починають рухатись по колу за годинниковою стрілкою в напівприсядіта та кожен 4 такт крутяться на місці.</p>

Розвиток дії	8 т.		Дівчата заходять до центру бігом із захльостом
Розвиток дії	8 т.		Дівчата та хлопці міняються. Парубки забігають до центру.
Кульмінація	32 т.		Дівчата відходять на півколо для антуражу. Хлопці шикуються в лінію и роблять присядки та вистукування разом з хлопущкми.

Кульмінація	8 т.		Пантомімна частина, пари демонструють свої життєві ситуації та образи.
Розв'язка	12 т.		Пари виходять у лінію на авансцену для фіналу. Роблять підтримку, дівчата подвійні вистукування з обертами, а хлопці віртуозну хлопушку з присядкою. Та закінчують у позах.

3.4. Опис комбінацій.

Комбінація №1. (16 тактів).

4 такти дівчата роблять на рліе вірвовочку, хлопці присядку по 1 позиції з виносом ноги до сторони.

4 такти дівчата роблять оберти pirouette на рліе в право потім вліво,

хлопці подвійні вистукування на сильну долю з правої ноги та з лівої.

4 такти хлопці та дівчата беруться у пару і роблять нахили тулуба вперед з наступанням у 4 паралельну позицію на пліє і назад перегин тулуба у парі ноги у 5 позиції на пліє.

4 такти підтримка, хлопці беруть дівчат під коліна, повертаючись в право, потім в ліво.

Комбінація №2. (16 тактів).

2 такти у дівчат права нога на каблучці, опорна нога на пліє, руки у 2 позиції. Поворот робочої ноги в право з руками в протилежну сторону.

2 такти повторити рухи перших двох тактів.

4 такти 3 кроки вперед на пів пальцях руки перед собою зігнути. Захльост за останнім кроком лівою ногою та зміна напрямку руху в протилежну сторону.

8 тактів повторення перших 8.

Комбінація №3. (16 тактів).

4 такти стрибки у парах по 6 позиції, міняючись з партнером закінчити у пліє на лівій нозі, права на каблук.

4 такти подвійні вистукування на пліє, руки проходять з першої позиції у третю та приходять у другу.

8 тактів характерної імпровізації у парах.

Комбінація №4. (16 тактів).

2 такти рух по колу в парах кроком з каблука.

2 такти парт обертаються на місці з перегином тулуба до низу.

4 пар розходяться дівчата у внутрішнє коло, хлопці у зовнішнє. У хлопців стрибок з піджатими ногами руки у 3 позицію, дівчата маленьких три кроки вправо на пліє, руки у 2 позицію та в ліво.

4 такти хлопці рухаються проти годинникової стрілки бігунцем на

рівних ногах з підніманням коліна до сторони, руки у вільному положенні. Дівчата в цей час бігунцем рухаються за годинниковою стрілкою тримаючись за руки, корпус нахилений назад з головою по лінії руху.

4 такти хлопці та дівчата міняються між собою бігом із захльостом на рліе, корпус нахилений за лінією руку. Дівчата з лівої ноги із кола, хлопці з правою в коло. Завершуючи вистукуванням на сильну долю по 6 позиції.

Комбінація №5. (16 тактів).

4 такти хлопці стоять в лінії і починають робити біг в право з руками у 2 позиції, корпус нахилений в право. Повторити теж саме в ліво.

4 такти присядка по 6 позиції з почерговим виносом ноги уперед не встаючи з глибокого рліе. Одночасно плескаючи під робочою ногою.

4 такти просування в присядці по 6 позиції спиною в право, руки за головою плескають, одночасно обидві ноги вирівнюються вперед.

4 такти повторити рухи в ліву сторону та закінчити присядкою по 1 позиції, обличчям до глядача.

Комбінація №6. (16 тактів).

4 такти пари обертаються навколо себе та вистукують на сильну долю з правої ноги потім з лівої.

4 такти дівчина обертається на рліе права рука забирається у 3 позицію, ліва на талії. Хлопці роблять стрибок на правій нозі, ліва підіймається до положення passe, руки права у 3 позицію, а ліва у 2 позицію. Повторення руху з іншої ноги.

4 такти хлопці роблять хлопавку і закінчують у 2 позиції, руки на талії. Дівчата 3 біга в ліву сторону та праву з закінченням у 6 позицію.

4 такти пари бігом по колу проти годинникової стрілки, закінчують підтримкою дівчина на коліні у хлопця.

ВИСНОВКИ

Визначивши та проаналізувавши історичну основу твору, ми дійшли до висновку, що на різноманітному спектрі танцювальних форм України вирізняється кадриль. Вона є різновидом контрдансу та яскраво виділяється поміж інших видів, таких як: котильйон, англес, лансьє та інші. Прийшовши в Україну, кадриль асимілювалася, стала національним українським танцем. Їй притаманне просте виконання, взаємозв'язок між танцівниками, розмаїтність фігур та широкий спектр пісенного і музичного матеріалу.

Характерна фольклорна манера виконання кадрили та пластичне спілкування є невід'ємною її частиною. Кадриль сприяє розкриттю особистості та індивідуальних рис характеру як танцівника так і персонажів танцю. В ній показують свою майстерність, манеру виконання, професіоналізм та винахідливість. Вище зазначені фактори мають великий вплив на підняття національної свідомості українців.

Обґрунтували тему постановки «Слобожанська кадриль». Культурні традиції народу, побут, веселі святкові гуляння та взаємовідношення у невеликому містечку.

Склали лібрето номеру, яке базується на побуті традиціях східної України. Їх життя було наповнене різними обрядами, святами та веселими гуляннями. Тому на різноманітному спектрі української культури, ми виділили саме святкування на майдані із музиками.

В ході роботи ми визначили архітектоніку номеру та особливості взаємодії у парах. Цікава експозиція, в якій ми бачимо абсолютно різних людей, вони показують свою характерну манеру. Зав'язка, де персонажі знайомляться між собою, прогулюючись по майдану. У розвитку дії спостерігаємо, як вони хизується своїми здібностями та веселяться. Запальна кульмінація показує найочікуваніший момент у житті

закоханої пари. Та фінал композиції з віртуозною розв'язкою. Як висновок, кожна пара цікава своєю манерою виконання і вони чудово входять у композиційну побудову номеру.

Також, був розроблений сценарно-композиційний план в якому ми показали 12 різних картин. Детально розписали композицію та показали все на малюнках. І виділили 6 комбінацій в яких ми визначились з основним лексичним модулем та характерними рухами дрібушками, хлопавками, присядками, вихилясами та обертами, які входять у зав'язку, розвиток дії, кульмінацію та фінал.

Надавши характеристику дійовим особам, ми зробили акцент на родинних відносинах. Мрійлива Надія та впевнений Іван, Марія яка була сувора у відносинах та її боязливий Михайло. Цікава історія задумливої Галини та нерішучого Василя. І чудернацький Грицько зі своєю веселою Катериною. Усі вони імпонували один одному.

Для нашої танцювальної композиції ми підібрали та проаналізували музичну основу твору, а саме «Донецька кадрили» Миколи Івановича Різоля. Вона найкраще підходила за своєю структурою та характером музичної інтонації, яка відповідає до характеристик музичного матеріалу східної України. Жива, весела та різноманітна музика в якій показано народні гуляння, чудово підкреслює характер та манеру виконання.

Таким чином, були опрацьовані, проведені та вивчені всі етапи балетмейстерські роботи та проаналізували особливе виконання хореографічної форми кадрили.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко В. Українські національні танці. Кн. 1 / В. Авраменко. – Вінніпег-Київ-Львів, 1928. – 52 с.
2. Василенко К. Ю. Украинский народный танец / К. Ю. Василенко. – М.: Искусство, 1981. – 168 с.
3. Васильева Е. Танец / Е. Васильева – М.: Искусство, 1968. – 424 с.
4. Верховинець В. М. Теорія українського народного танцю / В. М. Верховинець. – К. : Муз. Україна, 1990. – 150 с.
5. Вірський П. У вихорі танцю / П. Вірський. – К.: Мистецтво, 1977. – 85 с.
6. Віхрова Т. В. Особливості українського костюма // Традиційно-побутова культура Луганщини кінця ХІХ - початку ХХ століття / Т.В.Віхрова. –Луганськ: Прес-експрес, 2013. – С. 222-304.
7. Воропай О. Звичаї нашого народу: етнографічний нарис / О. Воропай. – К.: АВПТ "Оберіг", 1993. – 592 с.
8. Голдрич О.С. Хореографія / О. С. Голдрич. – Львів: СПОЛОМ, 2006. – 501с.
9. Голдрич О. С. Хореографія: Посібник з основи хореографічного мистецтва та композиції танцю / О. С. Голдрич. – Львів: Край, 2003 – 160 с.
10. Голейзовский К. Образы русской народной хореографии / К.Голейзовский. – М.:Искусство, 1964. – 368 с.
11. Гуменюк А.І. Народне хореографічне мистецтво України / А.І. Гуменюк. – К. : Академія наук України, 1963. – 151 с.
12. Гуменюк А. Л. Українські народні танці / А. І. Гуменюк. – К.: Наукова думка, 1969. – 412 с.
13. Заєць В. Дух України / В. Заєць // Культура і життя. — 2004. — № 3. – 455с.

14. Зайцев С. Основы народно-сценичного танцю /С. Зайцев – К., 1975. – 215 с.
15. Захаров Р. В. Записки балетмейстера / Р. В. Захаров. М.: Искусство, 1976. – 352 с.
16. Захаров Р. В. Искусство балетмейстера / Р.В. Захаров. – М.: Искусство, 1954. – 398 с.
17. Захарченко В. Г. Режисура танцю / В.Г. Захарченко – К.: ДАКККіМ, 2005. – 50 с.
18. Климов А. Основы русского народного танца : Учеб. для вузов искусств и культуры / А. А. Климов. – 2-е изд. ; испр. и доп. – М. : Изд-во Моск.ин-та культуры, 1994. – 318 с.
19. Легка С. А. Українська народна хореографічна культура ХХ ст. / С. А. Легка: автореф. дис. канд. іст. наук: спец. 17.00.01 Теорія та історія культури / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К., 2003. – 20 с.
20. Лопухов А. Основы характерного танца / А. Лопухов, А. Ширяев, А. Бочаров. – Л.-М., 1939. - 266 с.
21. Матейко К. І. Український народний одяг / К. І. Матейко - Київ: Наукова думка, 1977. – 234 с.
22. Пономар Л. Г. Назви одягу Полісся / Л. Г. Пономар // Народна творчість та етнографія, 1989. - № 5 – С. 33-41.
23. Ткаченко Т. Народные танцы / Т. Ткаченко. – М. : Искусство, 1954. -682 с.
24. Устинова Т. Беречь красоту русского танца / Т. Устинова. М., 1959. – 375 с.
25. Устинова Т. Избранные русские народные танцы / Т. Устинова. М.: Искусство, 1996. – 233 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ДОДАТОК Б

ДОДАТОК В

ДОДАТОК Г

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Брисов Олександр Валерійович, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

- не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
- не підроблювати документи;
- не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
- не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
- не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
- не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
- не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
- не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
- не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

08.04.2020
(дата)

_____
(підпис)

ОлександрБрисов
(ім'я, прізвище)